Број 82 У Новом Саду, у среду 11 априла 1907. Година XLII

„Застава“ излази сваки дан изузеће, а недељом свецем и данима пред недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 крона.

Појединих јутарњих бројева стаје 2 потуре.

За оглашења плаћа се по 12 пот. од сваке врсте ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр.

Појединих јутарњих бројева стаје 2 потуре.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Срамна борба.

Даљ, 8. априла.

Радикална странка у Даљу из дана у дан јача. Због овога не могу мирно да спавају многи и многи наши противници. „Зар је могуће да ми више не дрмамо Даљем!? — питају се у чуду они. Па напрежу последњу снагу не би ли се бар утешили

Борба је отпочета. Само с том разликом, између њих и нас, што ми ту борбу водимо мушки и отворено, а они потајно рове, лажу, обећују нас — али кад дође до ствари, ни један не излази из рупе!

Има људи овде у Даљу, пред чијом је кућом силно ђубре, па се све боје да једног дана не откријемо то ђубриште. А да ће засмрдити по читавом Даљу и околини, па и даље — то знају и они, а знамо и ми. И ти такови људи, боре се противу нас! Они су своју судбу везали за судбу патријархову: падне ли он, падају и они; остане ли он — остају и они, и нико им тада не може шкодити. Али ми не чекамо да падне патријарх, већ смо ради да и дотле рашчистимо!...

Не замерамо што се отимају од пропасти. Та јагње се само предаје без мука и протеста! Али борба треба да је поштена. А да ли је ово поштено? На пример: Говорили су по селу, да је власт натерала учитеља Бенина, да одмах има ступити у војску и да служи три године. „Ето, сад сте остали на цедилу!“ — говорили су људима. Међутим Бенин је и сад у школи жив и здрав — на велику њихову жалост.

Лажу и обмањују свет: да је Бенин израдио да на даљску школу мора доћи и четврта учитељска снага, те је тим натоварио већи терет општини. О, ви „пријатељи народни“! Закон је ово наредио, а не Бенин.

Отишли су котарском предстојнику те нас приказују као бунџије, као да бунимо свет да не ради уз ову надницу. Па чујемо: да је котарски предстојник наредио општини, да сваког, који дође у село ради организирања странке, оружаном силом истерају из села; а ако се противи, да га њему отправе. Зар баш тако?!... А где је закон о праву скупљања? Где је „нови курс“?!..

Ево ми јавно позивамо наше попове, нашег „Србина“ доктора, нашег начелника и свакога: да каже: кад, где и коме смо ми говорили о надници и „бунили“ противу наднице?.. Ми имамо наш економски програм — а тај програм може свако поручати, па нека види за чим иде радикална странка.

Наша обадва попа: и поп Милош чувени, и поп Душан виђени заједно војују противу нас оваким срествима Први се боји манастирске брашнаре — због његових разних збитија — а други, поред тога још и — Лончице Није их завор да со каком хватају људе и силом у влаче у кућу, те их преклињу да се упишу у „њихову“ странку. Од стотине деведесет је одбило; но сваки је нејлепше умољен да ником не каже што су му говорили!.. Боје се сунца, јер они по мраку ходе!..

Од трговца Моровића одбијају муштерију плашећи их власталинством. Госпођи, у чијој је кући радња његова, налагаше да су је кочијаши зато напустили, што смо свет бунили противу наднице. Надају се да ће она Моровићу отказати стан...

Трговце, Несрбе, уплашише да ми одвраћамо свет да код њих пазари. О, кад би ми могли да располажемо туђим џепом — онда би сви прешли овамо!..

И сад се сви подигли на нас Али, не плаше се они људи, чија је савест мирна, и који знају да раде у границама закона. Не плаше се ти људи, јер они не воде бракоразводне парнице својим парохијанима за скупе новце, они не тргују са својом паством и то св тајном: браком Они не тргују са изборима и народним поверењем; нити ће за добру награду продати све, што је другом човеку свето.

Ево, ми стојимо на биљези!... Што оклевате са избором трећине скупштинара, који је по закону, у јануару требао бити? Зашто сте дочекали трећи дан Ускрса, 24 априла са скупштином и рачунима — а по закону требало је то бити у марту месецу готово? Зашто врдате?.. Избор учитеља је на прагу. А да ли сте испунили налоге епархијског школског одбора? Да ли сте земљу учитељску пренели грунтовно на црквену општину? Хоћете ли и ту да врдате, па да избор буде уништен?

Бадава поп Душан поклања по селу новине што грде радикале. Грђења ту не помаже. Ми тражимо о свему чиста рачуна. Да ли знате ви сви противници наши шта су то: чисти рачуни?,.

Прилике у Хрватској и Славонији.

Хрватски листови, и то баш они из коалиције нападају све жешће министра Хрватске и Славоније Јосиповића, и хоће с њиме да разрачунају чим се састане сабор Хрватске и Славоније. Отворено га нападају да ради против коалиције и да је написао један меморандум, у коме је управо облагао коалицију, но осим тога спречава све што коалиција ради. После свега овога разуме се министар Јосиповић неће моћи остати и даље на свом месту, ако остане данашње стање.

— Јавили смо већ да је управни одбор коалиције имао прошле суботе седницу. Шта је било у тој седници још се таји, само износе толико да је коалиција у свему сложна и да су сложни с њом чланови владе Хрватске и Славоније. Идуће недеље биће у Будимпешти састанак свију посланика Хрватске и Славоније, тада ће се претрести ова питања поново и онда ће се закључци објавити.

Пут патријарха Георгија у Будимпешту.

Јавили смо већ да је патријарх Георгије отишао у уторак у јутру брзим возом у Будимпешту. Како смо извештени он је отишао да се разговори с владом о томе, како би могла да се реши његова ствар. Вероватно је да ће одступити и затражити мировину. Шта је патријарх Георгије све учинио то је познато и о томе не треба више речи. Народ српски је патријарха Георгија осудио и то кроз уста свога сабора а угарска влада нема начина, да га узме у заштиту. Међутим је у нашој автономији дошло до застоја. Наше највише автономне власти се не састају и то тако не може дуго остати. У оваком случају ми држимо да је управо немогуће да угарска влада стане на страну патријарха и да се заузме код краља да распусти сабор, разгони наше највише автономне власти и постави комесара. — С каквим би правом и оправдањем могла то да учини угарска влада? Зар она тим начином не би била управо сукривац патријарха Георгија?

Парница Румуна против српских манастира

Дознајемо с поуздане стране да је румунски заступник др. Бабеш већ саставио тужбу да поново тражи од Срба три српска манастира. Месић, Св. Ђурађ и Бездин. — Тужбу ће предати ово дана, ако је већ није предао Ми смо у прекјучерашњем броју „Заставе“ изнели и показали да Румуни немају ни најмање права на те наше народне задужбине, те данас немамо шта више да додамо. Истина је да у овом часу ми немамо саборског одбора на окупу, али неће ни то дуго трајати, те смо уверени да ћемо ми умети наше манастире и бранити и одбранити

О трговинским преговорима Србије.

„Франкфуртске Новине“ и мају вест из Београда: „Министар-председник Пашић добио је две повољне вести. Немачка је престала да прошири српско немачки трговински уговор, те ће се већ у скором времену ради тога наименовати делегати и упутити у Берлин. У исто време посланик Аустроугарске известио је министра-председника Пашића, да ће се трговински преговори обновити концем маја п. н. год. и да ће до тог рока српска влада бити позвана, да своје делегате упути у Беч. У размирици Пашићевог кабинета са самосталним радикалима ова вест згодно долази српској влади, јер ће јој се учврстити поверење и код круне и код народа“.

Против Апоњијевог предлога

Против Апоњијевог законског предлога о недржавним школама протестовала и српска православна црквено-школска општина у Темишвару фабрици.

Исељавање у Аргентину.

Хрватска влада, унутарњи одео, издала је окружницу свима жупанијским властима и градским поглаварствима, у којој упозорава оне који хоће да иду у Аргентину, у јужној Америци, на прилике у тој земљи. Из те окружнице вадимо ово: „Ко хоће у Аргентину као пољоделац да нађе зараде може то учинити или као власник или закупник земљишта или као пољски радник. Тешко је купити или у закуп добити добро земљиште за умерену цену, ма и у најудаљенијим крајевима. Државна земљишта, која насељеницима дају уз нешто повољније услове, обично су такова, да мало носе, па треба вишегодишњех тешког труда и трошка да приходи буду нешто бољи. Колонизациона друштва и приватници имају врло добрих земљишта, но продају их за врло високе цене. Насељеници који су удаљени од комуникација присиљени су да плодне земља агентама буд зашто продаду, а осим тога често се догодило да су били за уплаћену куповину преварени.

Иако има Аргентина много земљишта згодна за економију то се ипак не показује велика потреба пољских радника, јер се код пољоделства употребљавају у великој мери машине. Једино за време жетве у тамошњем крају у мјесецу децембру па до свршетка марта налазе пољски радници доста добру заслугу За време од мјесеца јула па до свршетка новембра обичво власници отпусте већи део својих радника. Просечно може пољски радник заслужити по 3. К. на дан уз стан и храну, ну мора с тим рачунати, да неће скоро никада кроз целу годину моћи у послу бити. Пољски радници, који не знају шпањолски или талијански тешко или никако не могу да нађу зараде. Занатлијама и обичним радницима не може се препоручити, да иду у Аргентину. Тамо имаде радних сила на претек нарочито у градовима. Живот је у опће тамо

за половицу, а у градовима три и четири пута тако скуп као у Европи. Зарада услед велике утакмице једва стиже за прехрану, па се врло тешко даде што приштедити Нарочито то вреди за главни град Buenos Aires, где обични радник мора дневно заслужити барем 6 круна, ако хоће да без дуга живи. У том граду, који има око милијон становника, имаде до 30.000 људи, који не могу да нађу зараде. У провинцији могу занатлије, чији је занат у свези са економијом као ковачи, тесари, колари и т. д. још пре наћи зараде, ну и они сами за време жетве. Радник у провинцији може да заслужи на дан просечно 4—6 круна без стана и хране И ова врста и сељеника наилази на велике тешкоће, ако не зна шпањолски или барем талијански или немачки. Што се тиче сигурности иметка и особе, и правне заштите, мора се напоменути да ова, нарочито у удаљеним крајевима земље, не одговарају данашњим захтевима. — Таке су су прилике у Аргентини, а није друкчије ни у осталим крајевима Америке.

Ухапшени српски свештеници

Из Скопља има „Коресподенц биро“ ову вест: — „Два свештеника, која је произвео српски митрополит Вићентије, у Скопљу уапшени су због тога, што су, и поред забране од стране турских власти, ишли по ексархијским селима криво паланачке казе и наговарали (?) становништво да пређе патријаршији“.

Велешко-дебарска епархија

„Коресподенц биро“ има из Цариграда ову вест: Око два наест села, која припадају дебарској и велешкој дијецези а леже у битољском вилајету, тражили су телеграфским путем од патријарха, да се за митрополита постави Србин.

Занимљиво пензионисање

Занимљива је вест, која стиже из Рима и која јавља о изненадном стављању у мир председника апелационог судбеног стола у Катанији, Касабурија. Стављање ово у мир дошло је сасвим изненадно, но оно по себи није занимљиво. Али је занимљив разлог, зашто је судац Касабури стављен у мир. Талијански министар правде у своме наређењу за разлог наводи ово: „Неуљудно се понашао у краљевој присуству народу „Тринакрији“. Не знамо, да ли ко још ће оваки разлог стављен у мир, али тешко. Ствар је пак у овоме: Талијански краљ Виктор Еманујел, када се вратио из Атине, искрцао се у Катанији, где је лично отворио сицилијанску економску изложбу. Краљ је том приликом на своме броду давао дворски ручак, на којему је био и сиромах председник суда. Братац је при ручку мало више повукао и сад му је та маленкост донела — пензионисање.

Припадници разних вера.

По најновијем статистичким подацима узима се, да на читавој земљиној кугли има 1563 и по милијона душа. Од њих су близу 600 милијона хришћани, 216 и по милијона муслимани, 140 милијона будисте, 209 милијона хиндустанци, 23? милијона конфучијевци и товисте, 157 милијона анимисте, фетисте и слични, 25 милиона синтоисте, преко 11 милијона Чивути и преко 15 милијона најразновршније вероисповести Од хришћана је 272 и по милијона римокатолика, 166 милијона протестаната и преко 120 милијона православних.

Поплава.

По званичним извештајима Дунав у горњим крајевима полако и стално опада. Велика је вода само од Гомбоша наниже, а највише је око ушћа Тисина Тиса и све јој притоке у горњим крајевима такође опадају. Велика је вода у Тиси од Тисафереда на ниже Вода је највиша око Чонграда. Управа уг. паробродарског друштва је наредила, да због велике воде од 8. (21) априла пароброди не стају код Шаренграда, Сомовита и Панчева. — Из Вел. Бечкерека јављају, да вода опада и да је опасност поплаве прешла и код Борче и код Бароњоша Бегја још увек надолази и код Вел. Бечкерека су сви вртови, који леже на обали под водом. Но самој вароши не прети опасност. Мања је опасност и код Рудолфегнада и код Титела

ЛИСТАК.

Трећи.

(Наставак.)

Јер то је по вас најпогодније, јер иако ступите у брак, ипак исто тако слободни остајете као и пре брака. Узајамна обећања и заклетву верности пред олтарем — по вашем мишљењу, само женске треба и морају испуњавати.

Зар и ви тако говорите? Запита ме чудећи се, и видех како га туга савлађује Неко време ћутао је, затим ми се окрене.

Хоћете ли да чујете једну чудновату историју? запита ме а очију не скидаше са мора.

Како да не — можете мислити да то мене двоструко занима. — Седе поред мене — јер је мало пре у великој узрујаности скочио са свога места — довуче столицу ближе мени и тихим испрекиданим гласом запита ме:

Ви знате да сам пре две године вереи био?

У своје време слушала сам о томе, шта више и састала сам се са вами у том добу

И то знате, да се сватови разишли?

Потврдих му... Видех како му тешко пада говорити о томе.

А о појединостима нисте чули?

Из почетка не хтедох му одговорити, али у погледу његовом било је толико бола и молбе, да му нехотичном брзином одговорих:

Мислим — да овај брак није био према вами, па то сте касније и сами увидели.

Горак осмех прелете му преко усана.

Није то био узрок... сасвим је други, али тако суди свет, а на моје велико чудо и ви која...

Ни близу — упаднем у реч, јер сам знала шта сада долази. Ја вам не рекох своју пресуду, него од других сам тако слушала. Предамном је сваки достојан једно другога који стоје на истом ступњу образовања. Памет, дух, срце и поштено схваћање, то су сигурни знаци доброга брака, ма колика да је иначе разлика међу њима.

То је друго! кад тако мислите, наставићу. Иначе бих ћутао. Нестрпељиво гледала сам у његово бледо лице чекајући шта сљедује Неколико тренутака, гледао је преда се као да сања, затим брзо запита:

Да ли знате која ми је била невеста?

Ако се добро сећам једна Чивуткиња...

Ћерка једнога сајџије — Чивуткиња? Чујте како сам се упознао са њоме. Једном, дошавши са села у престоницу ходао сам по улицима, па тако дођох и у краљеву улицу где сам имао посла Код мене је био и један стари сат који хтедох оправити. Посматрајући сајџијске излоге премишљао сам у коју радионицу да унесем ту стару породичну драгоценост, која је у породици мојој прелазила са оца на сина, а сада је био моја својина.

(Наставиће се.)

Брзојави „Застави“.

Стигли 10. априла.

Говор дра Мите Мушицког у угарском сабору.

Будимпешта. (Телефонски извештај „Застави“.) Данас је говорио др. Мита Мушицки у угарском сабору при расправи 19 § а*) Апоњијевог законског предлога. Тај § говора о учењу мађарског језика у недржавним основним школама. Одмах је нагласио, да цео тај предлог стоји у противности са садањим угарским законима До сада је угарско законодавство, нарочито XVIII зак. чланком од 1889 хтело да даде прилике да угарски држављанимогу научити као званични језик мађарски. То лежи како у интересу државе тако и држављана. Но уједно је угарско законодавство увек важност полагало, да се школска и црквена автономија неокрњено одржи и да учење мађарског језика, не служи као средство, да се вероисповедне школе позатварају. Томе је јасно дао израва 1. маја 1879. год. Трефорт, тадањи министар просвети, при расправи о учењу мађарског језика, а и други државници то исто заступаху Апоњијев законски предлог не само да захтева обавезно учење мађарског језика, него чак и то, да свако дете мора научити мађарски. А то је врло често немогуће извести. Због тога је овај законски предлог неправедан. Већ приликом спровођења XVIII. зак чл од 1879 године било је врло много трзавица и судара међу вероисповестима и државним надворницима. А овај законски предлог ће то све још повећати и уместо да се унапреди међусобни споразум и мир, наступиће раздор и неслога. Српска народна школска автономија и до сада је врло много патила од угарских влада и поред силних протеста, да се нанесене повреде санирају, нису те повреде саниране ни од једне досадање владе. Предлог Апоњијев садржи велику опасност за вероисповедне школске автономије, за то га не прима, као што против њега протестују и сви други Срби. — Говор дра Мушицког саслушао је цео сабор са великом пажњом. Мађарске странке схватиле су га врло озбиљно. Сам министар Апоњи слушао га је врло пажљиво и одмах је одговорио У своме одговору признао је говорнику, да му је говор врло духовит. (И говор дра Мушицког и одговор Апоњијев донећемо опширније. Пр. ур „Застава.)“

*) §. 19. тога законског предлога гласи овако: У свима народним школама, у којима наставни језик није мађарски, уживале оне државну помоћ или не, мађарски се језик мора предавати у свима разредима по наставном плану и у броју часова, који одреди угарско министарство просвете, у толикој мери, да немађарско дете према сврхама свога живота може своје мисли разумљиво на мађарском језику изражавати

Прилике у Угарској.

Будимпешта. Изјава аустријског министра председника Бека узнемирила је врло независну странку. Бекерле је изјавио, да између изјаве Векерлове и изјаве Кошутове нема начелне разлике. У погледу појединости поравнање још није утврђено.

Поводом дана крунисања краљева биће многи помиловани, који су осуђени на државни затвор. Осим тога биће помиловани и они који су испред војне службе отишли у Америку. Министар трговине ће најдаље за 14 дана поднети сабору предлог о уређењу плате железничких чиновника

Догађаји у Црној Гори.

Цетиње. (Уг. кор биро.) Четир стотине са револверима и бајонетима наоружаних људи из околине Никшића продрли су под вођством једног заповедника батаљона и једног капетана у Никшић и разорили су штампарију листа „Народне Мисли“ Овладала је услед тога велика узрујаност Радње су затворене, отишла је војска да успостави ред и мир.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 20. априла 1906. год. (Брзојавни извештај).

Говина роба.

Рж прве квалитете 13 кр. 45 п. до 13 кр. 75 п.

Рж средње квалитете 13 кр 35 п. до 40 кр. — п.

Јечам за храну 13 кр. 35 пот до 14 кр. — пот.

Јечам за кукање пива — кр. — , до — кр. — п.

Др. БОЈАНА СТЕФАНОВИЋ

темишварски

● женски лечник. ●

Ординира женским болесницима за време купалишне сезоне у Бузијашу од 1 маја. I. 472 1-1

Кисео купус

100 кила 10 К бруто

КРАСТАВЦЕ,

у сандуку 11 К 50 п.

ПАПРИКЕ

и т. д. разтшиље уз поузеће

Anton Linek

I 24 15— Znaim

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду